

РЖКОВОДИТЕЛЬ

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

—***—

ОТДѢЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“

за учителитѣ, учителжитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

Учението на матерниятъ езикъ.

Слѣдъ сказката, която прѣведохми у дванайсетия брой на листътъ си върху методата по осѣщание, прѣдлагамн сказката върху учението на матерниятъ езикъ. Истина, че тая сказка говори върху французкиятъ езикъ, нѣ тя не е далечъ, за да се приспособи и на сѣки езикъ:

Учението на французкиятъ езикъ, казува сказката, може да се гледа като да обѣма цѣлото учение, защото сѣко знание се придобива чрѣзъ езикътъ.

Нѣ работата тука е само за специалното учение на французкиятъ езикъ, било за говорението му, било за писанието му.

Чюдно нѣщо, това учение на французкиятъ езикъ, чрѣзъ което са види, че е трѣбувало да зафанжтъ, останжло е много подирѣ.

До седемнайсетиятъ вѣкъ — историята го доказува — учили сж французки до толкосъ, до колкото е трѣбувало да научижтъ латински; книгитѣ, които сж се туряли на ржцѣтъ на дѣцата, били сж писани на латински.

Калугеритѣ отъ Портройяль сѣ били пѣрвитѣ, които сѣ вкарали учебници на францушки у *макитѣ си школи* отредени за дѣца на благороднитѣ и на гражданитѣ.

Тия калугери сѣ съчинили въ сѣщото врѣме *Общата си Граматика*, която послужи за основа на теорин на граматичитѣ философи отъ осемнайсетиятъ вѣкъ; по смиренѣ, Ломондѣ направи за дѣцата францушката си Граматика, прѣвѣсходна книга върху много точки, и най много ако се сѣди по сравнение, нѣ която не прави друго освѣнѣ да покаже правила за правописанието.

Сичкитѣ ни многобройни съврѣменни методи за граматика и за езикѣ се водѣтъ много или малко по двѣтъ тия граматики.

И сѣки знай какѣ ги приспособявахѣ у школитѣ ни, когато ищяхѣ да ги приспособѣтъ; и то не е много отъ колѣ.

Пѣрво, дѣтето учеше една по една и една подирѣ друга сѣка отъ частитѣ на учението. Зафацахѣ да го учѣтъ словата, голѣма работа и сѣсъ много сѣлзи, послѣ го карахѣ да прочита у латинскиятъ *Псалтирь*, както въ тринайсетиятъ вѣкъ, или пакѣ у *Христоутията*, било сѣсъ редовни слова, било сѣсъ готически слова. По нѣкои школи употрѣбяхѣ за четение писма, контрати, записи писани на кожа: колкото било мѣчно и невразумително за дѣтето, толкосѣ било по добро. Послѣ идяло писанието върху плочята и върху книгата, послѣ смѣтанието, послѣ граматиката, — ако останеше врѣме, за да се иде чякъ до граматиката, — сѣсъ единѣ купѣ правила да се учѣтъ наизустѣ, глаголи да се пишѣтъ надълго върху една нарочна тетрадь, упражнения безѣ край върху граматически разборѣ и върху логически разборѣ, збѣркани прѣдложения да се прѣписватѣ и да се оправятѣ.

Днесѣ, методитѣ сѣ по умни: завчясѣ турятѣ дѣтето посрѣдѣ прѣдмѣтитѣ на учението; турятѣ му на рѣцѣтъ разумни читанки; унищожихѣ ако нѣ сичкитѣ, бари по много отъ безполезнитѣ упражнения.

Не е по малко вѣрно, че нашитѣ методи иматѣ още изобицо два голѣми кусури: не вразумяватѣ доста дѣтето, не гледатѣ твѣрдѣ да му дадѣтъ идеи, прави и

полезни идеи, и иматъ за предметъ почти исключительно писаниятъ езикъ.

«Думитъ за мислитъ; мислитъ за сърцето и за животътъ» е писалъ отецъ Григорий Жирардъ, на челото на книгата си върху *Редовното учение на материятъ езикъ*. «Да употрѣби учението на езикътъ за обработването на младитъ умове, а обработването на младитъ умове за облагородяването на сърцето» таквази е цѣльта, която той прѣдлага на възпитателятъ. И отецъ Жирардъ има право.

Германия, Швейцария, разбрали сж това пѣщо, и насѣждѣ сж се заловили да турятъ въ дѣйствиe у школитъ това учение, колкото e възможно практически.

По тая причина сега наскоро *Педагогическото Дружество на швейцарскитъ учители* одобри едногласно единъ рапортъ, на който главнитъ точки сж били тия: Една голѣма разлика има мѣжду учението на граматиката и учението на езикътъ; първото не може да има друго за резултатъ освѣнъ поправянieto на правописанието; другото си прѣдполага да накара ученицитъ да мислятъ, да си показватъ идеитъ и чюствата ясно, правилно, съсъ живъ гласъ и писмено, и да разбиратъ добръ мислитъ на друго. — Учението на езикътъ не трѣбува да зафаща отъ граматиката, сиречь отъ отвличенности, отъ научни формули, които не казуватъ нищо на умътъ на дѣтето; то трѣбува да бѣде една редовна практика на сжщото говорение. — Учението на сжщата граматика трѣбува да зафаща само отъ срѣдниятъ курсъ, сирѣчь отъ четвъртата година на основното училище. — Учението на езикътъ трѣбува да се присѣдини съсъ познанията, които e веке придобило дѣтето когито доде у училището; това учение трѣбува да варди една строга постѣпенность, да минува отъ практиката на теорията, отъ примѣритъ на правилата, отъ конкретното на отвличеното. Това учение трѣбува да бѣде по осѣщанне, живо, въодушевено; то трѣбува да помага на развитието на умственитъ и моралнитъ способности; то трѣбува най послѣ да има отъ прѣдѣ си опитътъ и практическиятъ животъ. — Сжщата граматика не трѣбува никоги да са прѣподава вѣнъ отъ живата мисль, коя-

то прави основата на говорението. Граматиката трѣбува да бѣде само едно допълнително учение на четеницата. — Намѣсто да се зафане отъ чяститѣ на словото, учението на граматиката трѣбува да зафане отъ най простото прѣдложение и да заведе ученикѣтъ чрѣзъ едно постѣпенно развитие и чрѣзъ една строга постѣпенность до най сложниятѣ периодѣ. При това ще се притурия едно по едно изучванието на чяститѣ на словото, спрежението, разборѣтъ, нарежданието и съчиняванието.

Нѣ на сегашното състояние на работитѣ ний не можемѣ да присвоимѣ въ сичкитѣ точки тая програма за учение.

Ако зафанемѣ изучванието на граматиката чякъ на четвѣртата година на курсѣтъ, ще достигнемѣ, щото въ много школи да не можемѣ да я зафанемѣ никоги.

Да зафанемѣ отъ най простото прѣдложение, за да достигнемѣ до най сложното прѣдложение, като притуриями на това изучвание изучванието на чяститѣ на словото, туй не е редѣтъ, който е слѣдуванѣ у нашитѣ книги, и може да заплете много отъ учителитѣ.

Нѣ можемѣ бари и ний да основемѣ нашето учение върху това начяло, че граматиката не е сичкиятѣ езикѣ. че да знай човѣкъ единѣ езикѣ то е да може да го употрѣбява за зачатнето и изричянието на мислитѣ. сирѣчь, да разбира първо тоя езикѣ, послѣ да го говори, най послѣ да го пише.

А пакѣ ний най често си въображявами, че ученицитѣ ни разбиратѣ каквото имѣ казувами, когато тий наистина не разбиратѣ; изричями отпрѣдѣ имѣ думи, които не сж за тѣхѣ друго, освѣнѣ думи и които не прѣдставляватѣ идеи. Какѣ трѣбува да направимѣ, за да бѣде другоаче? Като употрѣбявами съ тѣхѣ сжщитѣ срѣдства, които ще употрѣбявами за насѣ си: Като имѣ възбуждами вниманието, като ги привикнемѣ да съгледуватѣ, да гледатѣ първо, послѣ да сравняватѣ, да разчленяватѣ, да наричатѣ нѣщата и чяститѣ на нѣщата.

И не трѣбува да се плашимѣ да влизами съсъ тѣхѣ въ много подробности. Тия подробности сж които съставятѣ стойността на съгледванието, които даватѣ точ-

ността на мисълта, точността, която ще намѣриятъ по послѣ съсъ перото си. Нѣмцитѣ иматъ за туй прѣвѣсходни книги, които на първи погледъ са гледатъ да съдържаватъ празни дреболии: а пакъ туй е главното имъ достоинство. Тѣ показуватъ на дѣтето точното описание на прѣдмѣтътъ, по нѣкоги прѣдставлението му чрѣзъ чѣрти, казуватъ му боята, формата, името на сѣка отъ чяститѣ му, употрѣблението му, произхождението му, и проч. Това води до уроцитѣ по нѣщата, а уроцитѣ по нѣщата, ако се водѣтъ съсъ редъ, сѣ една прѣвѣсходна основа за умѣтъ.

Тия уроци по нѣщата могатъ да ставатъ прѣди да е научило дѣтето да чете; тѣ могатъ да занимаватъ съсъ полза дългитѣ чясове, въ продължение на които дѣтето, като си каже урокътъ, ще трѣбува да сѣди поцѣпено и мирно на мѣстото си.

Тия уроци го научаватъ да говори. У нашитѣ школи не каратъ твърдѣ дѣцата да говорѣтъ. За да имъ позволѣтъ да се опитатъ да говорѣтъ, чякатъ да напѣднатъ, да научѣтъ да говорѣтъ правилно или да пишѣтъ. Туй е твърдѣ късно. «Както не се научвами, казува Бернардень де Сенъ-Пиеръ, да вървимъ чрѣзъ законитѣ на равновѣсието, тѣй не се научвами и да говоримъ чрѣзъ правилата на граматиката».

Съсъ уроцитѣ по нѣщата ще додѣтъ прочитанията, когато дѣтето ще знай да прочита, прочитания, които толкосъ могатъ да бѣдѣтъ полезни, колкото е по добрѣ приспособена книгата за дѣтето, и ще се увѣрите дали сѣ полезни прочитанията чрѣзъ въпроситѣ ви, чрѣзъ съгледванията ви, чрѣзъ истѣлкуванията ви. Щомъ дѣтето научи да дѣржи перото, ще притурѣте писани упражненія: защото, какво по лесно има отъ туй дѣто да му прѣдложите напимѣръ да ви намѣри върху единъ даденъ прѣдмѣтъ имената, които познава, и да ги напише, да прѣпише споредъ книгата си думитѣ, които показуватъ този или онзи прѣдмѣтъ?

Сичко това може да стане прѣдъ да се е зафанжло изучаванието на сѣщата граматика. Когато зафанете това изучавание, когато му дадете на рѣцѣтъ една граматика — колкото е възможно къса — нѣка тая книга да

не му бѣде като единъ катихизисъ, нѣка не научава думата додѣ не ѝ разбере разумътъ.

А най здравото срѣдство за туй ще бѣде думата на учителятъ. Книгата дава правилото; думата на учителятъ трѣбува да даде примѣрътъ, конкретниятъ примѣръ, отъ който ще излѣзе принципътъ, а още и текстътъ на упражненіята, на които истѣлжуването ще ви покаже да ли ви сѣ разбрали доста. И споредъ метода на отца Жирарда, само чрѣзъ отборътъ на тия текетове ще ви бѣде лесно да обърните умътъ и сърдцето на учениетъ си къмъ нѣща истински, разумни, полезни, честни, високи.

И тѣй, изучаването на граматиката трѣбува постоянно да зафаща отъ истинскитъ си прѣдмѣтъ: развитието на мисълта и на чувствата на дѣтето; споредъ тая мѣрка у изучаването на езикътъ ще се дава пай и на правописането. Споредъ същата тая мѣрка трѣбува да се оцѣняватъ и употрѣбаватъ разнитѣ граматически срѣдства, които се припорѣчватъ отъ практиката: устни писани теми върху едно дадено правило, спрѣгане на глаголи, граматически разборъ, логически разборъ, диктувание.

Туй като е тѣй, не трѣбува да давате веке, напримѣръ, таквизи диктувания, на които думитѣ сѣ за ученикътъ *логографи*, които не могатъ да се извадѣтъ. Не трѣбува да имъ прѣдлагате веке какологически или какографически упражненія, които едно врѣме бѣха на мода. « Ако трѣбува да карами дѣтето да поправя погрѣшкитѣ на говоренето и на правописането, казува ви отецъ Жирардъ, ученицитѣ ще направятъ таквизи погрѣшки по много и не е нужда да ги занимаваме съсь чюджи погрѣшки, които никоги не сѣ направили и които не ще направѣтъ никоги. И кѣдѣ се черпѣтъ, продължава той, тия какологии и какографии? Отъ добри писатели, на които нарочно искривяватъ казуването и писането. Прѣдъ монтѣ очи, туй е едно оскъврънение: нѣка прѣдварями съсь добри упражненія погрѣшкитѣ, които могатъ да станѣтъ отъ дѣцата; нѣка се погрижимъ да поправимъ погрѣшкитѣ които ще направѣтъ дѣцата като говорѣтъ или пишѣтъ. Съсь туй ще достигнемъ

по здраво цѣльта, която сж си ужъ прѣдложили нѣкои граматици чрѣзъ отборитѣ си на какологии и на какографии ».

Най високата точка отъ основното възпитание, колкото ся отнася до езикътъ, е това, което наричатъ неприлично у много школа *стиль*, сиречь съчинение.

На сѣки часъ чювате дѣцата да повтарятъ *стильтъ*, *ще напривиж единъ стиль*. И наистина правѣтъ *стиль*, сиречь залавятъ се да зглобяватъ злѣ-добрѣ фрази намѣрени насамъ нататъкъ, които имъ сж се видѣли добри за туй, защото не се употрѣбаватъ изобщо, и които сжщиятъ учитель биля ги е намѣрилъ за хубави споредъ сжщата причина.

Стильтъ, истинскиятъ стиль е мисѣльта на човѣка, чюството, което човѣкъ изричя чрѣзъ думи колкото е възможно по естественно, по логически.

А пакъ, щомъ ученикътъ ви влѣзе у училището, ако да бѣхте го накарали да разсжда, да съгледува, да сравнява, и ако да бѣхте го снабдили съсъ думи, за да забѣлѣзва и да показува съгледванията си; ако, когато дѣтето попорасте, умътъ му се бѣше хранилъ съсъ методически прочитания, въ които да сте му тълкували сичко каквото не разбира, като го привиквате съсъ тоя начинъ да търси отъ само-себе си тия тълкувания, да не зема чисти звукове за истинни понятия, да не се благодари само съсъ думитѣ; ако най послѣ, щомъ се покаже случаятъ, да сте го карали да фане само да ви повтаря съсъ живъ гласъ каквото сте му казали, или да ви тълкува каквото е разбрало или намѣрило вѣрху еди коя точка отъ прочитанията си или отъ задатѣцитѣ си, тогази ученикътъ ви ще бжде въ състояние да тури на практика голѣмитѣ правила на сѣко съчинение, сиречь да има идеи, да ги разполага, да ги изричя.

Стига натурата да е дала на дѣтето въображение, память, една чюствителность, колкото и да е жива, сичкитѣ тия качества, които съставятъ единъ характеръ, и бждете увѣрени, че дѣтето ще има стиль.

За да го накарате да приспособи тия качества, които сж или естествени, или придобити, не ви остава дру-

го освѣтъ да го снабдите съсъ прѣдмѣти еходни съсъ положението му, съсъ познанията му, съсъ възрастъта му, искрено и протичко.

По злополучие, ний падами често у сичкитѣ противни погрѣшки. И нѣ рѣдко срѣщаами учители, които оцѣняватъ силата на единъ ученикъ отъ едно основно училище, нѣ споредъ общитѣ понятия, които има върху нѣщата, нѣ споредъ здравиятъ разумъ, нѣ споредъ точнитѣ и честнитѣ чювства, които показува за това, което казува или може да напише, а споредъ познанието много или малко пълно, което се намира у него отъ сичкитѣ синктактически и други тѣности, съсъ които сѣ пълни нашитѣ нови граматики.

Била и когато сѣ се заловили да прѣподаватъ езикътъ, тия учители се лѣжѣтъ: нашиятъ езикъ наистина не е заплетенъ. Само, за да го намѣрѣтъ такъвъ, трѣбува да го изучаватъ у изворитѣ му, у ежщата му история.

И това изучаване е възможно у основното училище, бари до една стѣпень. Истина, че основното училище вѣма за прѣдмѣтъ да образува филолози, и отъ друга страна учителятъ нѣма това качество за да се възбунтува противъ правилата направени отъ граматичитѣ: трѣбува да познава тия правила, да имъ се подчинява и да ги варди. Нѣ и не е по малко истина, че единъ ученикъ, който не се излѣгува никоги върху правилата на думата, «quelque,» върху причастията «pesé coûté и valu, и проч. и проч., може да знай много по малко езикътъ си, отъ колкото ученикътъ, който разбира добрѣ употребителнитѣ думи на езикътъ, който разбира у една фраза мисльта; комуто, отъ друга страна, една дума ще припомни сичката фамилия на другитѣ думи, съсъ които се свързува; който намѣри у тая дума главнитѣ чясти и второстѣпеннитѣ чясти, сложнитѣ и производнитѣ, и който показува на еѣка чясть ролата ѣ у свършенното значение на думата; който приближи една производна дума до първообразната; който била, въ нужда, приближи тая дума колкото е възможно до етимологическото ѣ произхождение.

Може туй нѣщо да е твърдѣ много за ученикътъ;

нѣ туй не е твърдѣ много за учителятъ, който ще намѣри въ историческото изучаване на езикътъ, освѣнъ ерѣдството да се отърве отъ много заблуждения и отъ много прѣдразсѣдъци, самиятъ възможенъ ключъ на истинскитѣ правила за произношение, за устройство и за правописане.

Ако се разбира тѣй учението на езикътъ, и ако, колкото е възможно, начялата на това учение се прѣдадѣтъ бари на ученицитѣ отъ по голѣмиятъ курсъ, тогази туй ще бѣде идеялътъ на доброто учение на францушкиятъ езикъ. И тоя идеялъ ще достигне до освѣршенствование, ако, при матерниятъ езикъ, да бѣше възможно да се научѣтъ дѣцата на единъ, други езикъ, на когото учението, отъ първо съвсѣмъ практическо, послѣ разумно, послужи за приближаване, за отличие, за сравнение, както туй става, напримѣръ, у школата Монжъ и у нѣкои други заведения.

ПОГЛЕДЪ

върху школскитѣ работи и расправи у Българитѣ и у другитѣ народи.

— * * * —

Както и да е, нашитѣ дружества напрѣдватъ. Скоро ще бѣдемъ въ състояние да дадемъ на читателитѣ си благоприятни свѣдѣния относително за нови прѣобразуванія на нашитѣ дружества у столицата. Колкото за сега, нѣка поменемъ за двѣ ученически дружини, които сж се наскоро съставили едното у столицата съсъ цѣль, която ще покажемъ по долу, а другото у Кишиневъ, градъ, който е центъръ нѣ само на едно българско народонаселение, а и на едно голѣмо число ученици отъ сичкитѣ страни на отечеството ни.

Като помѣтями у листътъ си уставътъ на ученическата дружина у столицата, съсъ особно благодарение извѣстявами на читателитѣ си, че дружинната съсъ извънредна ревностъ изпълнява прѣдписанията на уставътъ си. Три недѣли наредъ се на-

мъряхми на българската черкова на Фенеръ и на третѣ тѣя пѣ-
тя видѣхми насадали на училищнитѣ столове около педесетъ-
шейсетъ души Българи момци и мъжи отъ разнитѣ еснафи отъ
столицата, на които членоветѣ на дружината показуватъ да че-
тѣхтъ и да пишѣхтъ. Това нѣщо само е доста да покаже, че тѣя
ученици сѣ въдушевени съсъ духъ, който ще ги направи хора
полезни и на себеси и на народѣтъ си.

Ето тоя уставъ:

УСТАВЪ

НА БЪЛ. УЧЕНИЧ. ДРУЖИНА "БРАТСКА ОБИЧЪ.",

Въ Цариградъ.

ГЛАВА ПЪРВА.

Съставаніе на Дружината.

Членъ 1. — Българитѣ ученици въ Цариградъ, прѣдпрѣв-
матъ да съставятъ еднѣ Ученическѣ Дружинѣ, която сѣ полага
подъ надзора и подъ покровителството на Бъл. Читалище въ
Цариградъ.

ГЛАВА ВТОРА.

Цѣльта на Дружината.

Чл. 2. — Съставаніето на тѣзи Дружинѣ има за цѣль:
а) Бъл. ученици отъ училищата въ Цариградъ да употрѣбля-
ватъ празното си врѣмя въ взаимно спомаганіе за умственното
и нравственното си развитіе чрезъ прочитаніе, разказваніе и
разискваніе; б) Да си състави постепенно и по възможности
еднѣ библиотекѣ, отъ којто да можѣхтъ ученицитѣ да сѣ спома-
гатъ съ потрѣбнитѣ книги за прочитаніе; и в) Да распростра-
нява първы познанія на матерній ни языкъ по между Цариград-
скитѣ Българчета отъ разны занятія.

Чл. 3. — Цѣльта на Дружината е неизмѣняема. Другитѣ
прѣдписванія на Устава по управленіето ѣ можѣхтъ да сѣ измѣ-
нятъ, ако сѣ рѣши въ едно общо годишно събраніе.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

Съставъ и поддържаніе на Дружинѣтъ.

Чл. 4. — Ученическата Дружина, която има центрътъ си при Бъл. Народно Училище, ще състои отъ неограничено число членове Бъл. ученицы.

Чл. 5. — Годишното спомоществованіе на всякой членъ ще състои отъ 52 гроша, които ще се исплащатъ по 1 гр. на всякъ еедмицъ. Освѣнъ това, всякой членъ при подпииваніето си на Дружинѣтъ е длъженъ да плати $\frac{1}{2}$ бѣло медж. (10 гр. чисти пары).

Чл. 6. — Всякой членъ ще пріима ерѣшу заплатѣтъ на спомоществованіето си исправъ, която ще му служи за доказа-телство на неговото членство.

Чл. 7. — Никой нѣма право по каквѣтъ и да е причинъ да земе назадъ онова, що е заплатилъ или подарилъ на Дружинѣтъ.

Чл. 8. — Волни подарѣци было въ книги, было въ пары сѣ пріѣти сѣ благодареніе и ще са забѣлѣзватъ въ протоколѣтъ за кохвалъ на родолюбцытъ подарители.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА.

Управленіе на Дружинѣтъ.

Чл. 9. — Дружината ще ея управлява отъ Настоятелство избрано изъ между членовѣтъ и състояще: отъ единъ Предсѣдатель, отъ единъ Писарь, отъ единъ Сокровищникъ, отъ единъ Книгохранитель и отъ еданъ Помощникъ, които щѣтъ слугувать безъ заплатѣ.

Чл. 10. — Прѣдсѣдательтъ е длъженъ да надзирава за редовното управление на Дружинѣтъ и да ея грыжи за точното изпълненіе на Устава.

Чл. 11. — Писарьтъ е длъженъ да държи писмоводителството и книговодителството. Той ще забѣлѣзва точно въ протоколѣтъ за всичо що се рѣшава въ засѣданіята и слѣдъ одобреніето имъ въ идущето засѣдане ще ги записва на чисто въ книгытъ на протоколытъ.

Чл. 12. — Сокровищникътъ е длъженъ да събира спомоществованіята, ерѣшу които ще дава исправы, споредъ 7-ый чл., и ще пази събранѣтъ сумж на дружинѣтъ. Ще има грыжиж още и, да плаща нужанытъ за Дружинѣтъ разноскы, за които ще се опълно-мощава отъ Настоятелството. Въ противенъ случай е отговоренъ.

Чл. 13. — Книгохранительтъ ще държи на особеннѣ книгѣ списъкѣ на всичкитѣ Друж. книги и вѣстници и ще отговаря за изгубваніето на прѣдаденитѣ нему книги.

Чл. 14. — Помощникътъ ще помага въ нужно врѣме на цѣлото Настоятелство и ще разнася съ врѣме призователнитѣ за засѣданіе билеты.

Чл. 15. — Избираніето на Настоятелството ще става всякъ годинѣ въ годишното общо събрание чрезъ тайно гласоподаваніе и по вышегласіе. Въ нуждѣ обаче може да става допълнително избраніе и въ едно извънредно засѣданіе.

Чл. 16. — Настоятелството ще има грижѣтъ да купува и да прибира отъ подарѣкъ книги за съставяніето на библиотекѣтъ и да надзирава за точното изпълненіе на рѣшеніята, които ще издаватъ събраніята на членоветѣ.

Чл. 17. — Наст. е длъжно да свыква въ редовно засѣданіе членоветѣ веднѣжъ въ всякій три мѣсеца. Въ такывато събрания ще ся размышлява за добрыйтъ вѣрвежъ на Друж. Въ нуждѣ, Наст. може да свыка и извънредны събрания.

Чл. 18. — Въ годишното общо събрание, което ще става на Благовѣщъ, Наст. е длъжно да дава изложеніе за всичкитѣ извършени и высящы работы, които е вършила Дружината прѣзъ годинѣтъ и, да прѣдлага прѣдъ общото събрание равномѣтъкъ за разноскитѣ и приходитѣ, която като ся прегледа и одобри отъ събраніето, ще ся прѣдава на новото Настоятелство.

Чл. 19. — Едно общо редовно или извънредно събрание ще ся счита пълно, ако слѣдъ писменно призованіе ся намѣрватъ най-малко 10 членове извънъ членоветѣ на Настоятелството.

Чл. 20. — Въ всякой недѣленъ и празниченъ день слѣдъ черковѣ членоветѣ ще ся събиратъ безъ никакво призованіе отъ странѣ на Наст. за крочитаніе, сказки и разискванія.

Чл. 21. — Въ изпълненіето на посланіето си Ученич. Дружина е длъжна да гледа да не наруши въ нѣщо училищныйтъ правилникъ и да ся не намѣри въ противорѣчіе съ прѣписаніята му.

Чл. 22. — Единъ особенъ Правилникъ разисканъ и одобренъ въ едно събрание прѣдписва длъжноститѣ на членоветѣ и на поѣтителитѣ. Тоя правилникъ, освѣнъ гдѣто ще ся го има всякой членъ съ уставътъ наедно, въ врѣмето на засѣданіе, ще стои окаченъ и прѣдъ вратата на стайтѣ, дѣто става засѣданіето.

Колкото за ученическата дружина у Кишиневъ, ето що ни извъставя единъ отъ приятелитъ ни:

Основателнитъ членове на тъзи Ученическа Библиотека: Желъзко Бояджиевъ изъ Котелъ, Константинъ Богдановъ изъ Охрида и Юрданъ С. Бобчевъ изъ Елена, искаватъ явна благодарностъ къмъ ученолюбивитъ нѣколко лица, които сж ги спомогнали.

Споредъ една бѣлѣжка на младитъ ученици тѣ сж рѣшили щото подиръ време основанната отъ тѣхъ Библиотека да принадлежи на Македонската Дружина. За туй тѣ ще даватъ всѣкигодишно отчетъ на Настоят. на М. Дружина за положението на Библиотеката. Когато вече въ Кишеневъ не останѣтъ въспитанници изъ Българско тогазъ Мак. Дружина ще е во всичкото си право да потърси и приеме всичкий имотъ на Ученическата Библиотека въ Кишеневъ.

Живѣйте златна надѣжда на отечеството си!

Ето имената на родолюбивитъ лица, които помогнали за съставянието на ученическата дружина у Кишиневъ:

Негово Високопр. отецъ Архимандритъ Козма Зографский подарилъ едно гошишно течение отъ вѣстн. *Вѣкъ* и освенъ това разни Бѣлг. книги за 7 рубли. Нег. Препод. Иеромонахъ отецъ Памфилий Зографский 10 руб. и 30 коп. Нег. Преп. Иеромонахъ отецъ Нектарий Зографский 3 руб. Нег. Пр. Иеромонахъ отецъ Григорий Зографский 2 р. Повѣренный на Св. К. манастиръ отецъ Θεодосий Зографский 5 р. Г-нъ Атанасъ Гециларевъ 1 р. Нег. Благ. Г-нъ С. Увалевъ 5 р. Г-нъ С. Г. Тарапановъ 3 р. Г-нъ И. Дончевъ 3 р. Г. М. Балмезовъ 3 р. Г. К. Н. Поповъ 3 р. Г. Ц. Градинаръ 2 р. и 50 коп. Г. И В. Ивановъ 1 р. и 75 к. Г. Д. Вълевъ 1 р. и 50 к. Г. Н. Дочевъ 1 р. Г. Х. Сербовъ 1 р. Г. Н. Бобовъ 50 коп.

Ученицитъ отъ тукашната Семинария.

Г. Божиль Сирковъ 5 р. и 70 к. Г. А. Димитриевъ 4. и 20 к. Г. Ж. Бояджиявъ отъ Котелъ 4 р. Г. К. Богдановъ отъ Охрида 3 р. и 75 к. Г. Юрд. Бобчевъ отъ Елена 2 р. Г. Георгий Шегевъ 2 р. Г. Д. Беровъ 1 р. и 25 к. Г. Х. Михуль 1 р. Г-нъ А. Бежановичъ 25 к. Сичко 77 руб. и 70 к.

Учителски събори по българските епархии.

Прочитани въ българското издание на Левантъ-Таймсъ:

«Отъ като са сж основали законно Св. Синодъ и Екзархийския Съвѣтъ на Българската Екзархия, тия двѣ тѣла не прѣставатъ да зематъ сичкитѣ мѣрки, които сж потрѣбни за организуванието на това народно управление споредъ устава изработенъ и потвърденъ отъ народнитѣ прѣдставители. Най първата грижа на тия двѣ администрации бѣше да наредатъ споредъ тоя уставъ смѣсенитѣ съвѣти по епархиитѣ, които съвѣти, научавами се, основали сж се веке.

Друга една важна мѣрка, която са е зела тия дни отъ Екзархията е организацията на народнитѣ училища по епархиитѣ. Съ единъ циркуляръ, Н. Блаж. Екзархътъ пригласява сѣки владика да събере у митрополитския градъ сичкитѣ учители отъ епархията си на учителски съборъ, въ който мѣжду другитѣ ще се разгледуватъ и долнитѣ въпроси:

1. По кой начинъ и съ какви сръдства могатъ да се распространятъ основнитѣ училища?

2. Какъ може да се уллучи устроението на сжществующитѣ основни училища?

3. Какви мѣрки могатъ да се зиматъ, за да се поставятъ добри и способни учители и да се контролируватъ?

4. Каква програма е най прилична за нашитѣ основни училища?

5. Кои учебници могатъ най сполучно да са въведатъ въ тѣхъ?

6. Какъ може да са уллучи устроението на пригответелнитѣ училища?

7. Каква най прилична и най добра програма може да се въведе въ тѣхъ?

Сѣки учителски съборъ ще разглѣдува, разсжжда и рѣшава върху горѣреченнитѣ въпроси. Сѣки съборъ ще е длжженъ да направи изложение, което ще прѣдаде на владиката, който ще го испроводи у Екзархията.

Тия изложения на учителскитѣ събори отъ екзархийскитѣ епархии ще послужатъ за основа на една организация на бъл-

гарекитѣ народни училища, за която ще се покрияи ексархията, както се направили и сичкитѣ други патриархии.»

Отъ нашя страна, като благодаримъ на ония, които управляватъ Българската Екзархия за инициативата на единъ толкосъ живъ въпросъ, припомнями на нашитѣ народни учители да обърнатъ внимание на точкитѣ на проектътъ, когото номѣстихми у по прѣднитѣ си листове върху тоя прѣдмѣтъ.

Журналътъ на министерството на просвѣщенieto отъ Петербургъ обнародва въ послѣднитѣ си бройове нѣколко свѣдѣния върху състоянието на школитѣ у Росия:

На първи Януария 1873, у Росия е имало 42 нормални основни школи, отъ които 30 поддържани съсъ разноскитѣ на правителството, 11 съсъ разноскитѣ на областитѣ, една съсъ разноскитѣ на единъ чястенъ човѣкъ. Това число не е никакъ удовлетворително; отъ 11,000 основни школи 500-тѣ нѣматъ никакъвъ учитель, а 3,000 иматъ неспособни учители. Руското правителство, за да исцѣри това състояние на работитѣ, рѣшило да отвори на 1874 петъ други нормални училища. На 1873 двѣ нормални училища сж се отворили, едното за учители, а другото за учителки.

Рѣшили да испроваждатъ сѣка година по чюждитѣ държави директоритѣ или ученицитѣ отъ нормалнитѣ училища, за да се освѣршенетвуватъ въ педагогическитѣ методи. Бюджетътъ на тия школи се умножилъ.

Руското правителство дава голѣма важность на годишното събиране на учителскитѣ събори; тая година се събрали 63 учителски събори подъ надзиранieto на инспекторитѣ на основното учение; лани числото на тия събори не заминжло 43.

Журналътъ на министерството на просвѣщенieto прѣдлага да се умножи числото на инспекторитѣ, защото сегашнитѣ не достигатъ по причина на многото области и на мжчнотивитѣ на съобщенияга. Той прѣдлага да се тури у сѣка областъ по единъ директоръ за основнитѣ училища подпомогнатъ съ по четирь инспектори; сѣка областъ да има единъ съвѣтъ за учението прѣдсѣдателствуванъ отъ директорътъ; сѣка каза да има единъ

мѣстенъ съвѣтъ прѣдѣдательствуванъ отъ инспекторѣтъ на основното учение.

«Види се, казува официалниятъ органъ на рускиятъ министъръ, че нашето основно учение е още далеко, за да бѣде напълно организирано, че ний сме още на прагѣтъ на вратата на нашето развитие и че прѣдъ сичко друго е неизбѣжно да се улучиѣтъ материалнитѣ извори, които сѣ потрѣбни за тоя прѣдмѣтъ».

Германската империя смѣташе на 1873 год. 60,000 основни училища съсъ 6,000,000 ученици и ученички, сиречь единъ ученикъ срѣщу 6, 6 жители.

Отъ второстѣпеннитѣ училища тая империя имаше на нея година 330 лицеи, 214 прогимназии, 14 реални училища и 48 върховни граждански училища, сичкитѣ съсъ 177,000 ученици. Освѣнь това има и 20 университети съсъ 624 професори и 13,560 студенти.

Двама ученици отъ една школа у Франция си играли съсъ амониякъ (нишяджръ-руху) и единъ трети ученикъ дохожда и попитва съсъ какво си играѣтъ другаритѣ му. Ученикътъ, който държялъ тая жидкостъ у кривачката си, приближява я до лицето му толко съсъ бърже, щото нѣколко капки фрѣкватъ у едното му око, което слѣдъ малко ослѣпява.

Бащата на ослѣпениятъ ученикъ повиква на сѣдъ родителитѣ на двамата ученици и учителятъ; родителитѣ защото сѣ повѣрили на дѣцата си една толко съсъ опасна жидкостъ, учителятъ защото, чрѣзъ едно по дѣятелно внимание, не прѣдварилъ прѣмѣждието.

Първостѣпенното сѣдилище отсѣдило и апелативното париско сѣдилище подтвърдило, че единъ учитель е отговоренъ за примѣждието, защото това примѣждие можеше да се предвари съсъ по дѣятелното нагледвание, а именно съсъ прѣгледванието на санджчетата на ученицитѣ, за да не се остава едно дѣте да държи една опасна жидкостъ.

Споредъ това учителятъ се отсѣжда да плати хиляда франка за загуба, а родителитѣ на другитѣ двама ученици се отървятъ.

Добро извѣстие за немарливитѣ учители!
